

Statsbudsjettet 2015

Forskning og høyere utdanning i budsjettproposisjonen for 2015

Godt vekstbudsjett med satsing på EU-forskning, infrastruktur og næringsrelevant FoU, men kutt i mange departementers FoU-bevilgninger

Solberg-regjeringens forslag til statsbudsjett for 2015 vil bety følgende for forskning og høyere utdanning:

- *De samlede foreslåtte bevilgningene til forskning og utvikling er 30 mrd. kr. Det er vel 2,1 mrd. kr mer enn i 2014, som tilsvarer en nominell vekst på 7,6 prosent og en realvekst på 4,2 prosent.*
- *FoU-bevilgningenes andel av samlet statsbudsjett er på sitt nest høyeste siden 2000. Andelen av brutto nasjonalprodukt (BNP) er anslått til 0,93 prosent, høyere enn noe tidligere år på 2000-tallet. Om også anslått provenytnap knyttet til Skattefunn-ordningen regnes med, øker BNP-andelen av statsbudsjettets utgifter til FoU i 2015 til én prosent av BNP, også det betydelig høyere enn tidligere år.*
- *Nærmere halvparten av økningen i forhold til 2014 skyldes vekst i bevilgninger til kontingenter til internasjonalt forsknings samarbeid, særlig EU-programmer, til forskningsfartøy og til universitetsbygg. I tillegg utgjør FoU-andelen av økning i rammebevilgningene over Helse- og omsorgsdepartementets (HOD) budsjett til regionale helseforetak om lag 200 mill. kr.*
- *Veksten for øvrig er knyttet til bevilgninger over budsjettene til Kunnskapsdepartementet (KD) og Nærings- og fiskeridepartementet (NFD):*
  - *Økte bevilgninger til vitenskapelig utstyr, 100 mill. kr;*
  - *Tiltak for å utvikle verdensledende miljøer, 100 mill. kr;*
  - *47 nye rekrutteringsstillinger, med en kostnad i 2015 på 53 mill. kr;*
  - *Økt bevilgning til tiltak for å stimulere til økt deltakelse i EU-forskning, 115 mill. kr;*
  - *Økte bevilgninger til muliggjørende teknologier (bioteknologi, nanoteknologi, IKT), 30 mill. kr*
  - *Økte bevilgninger til fri prosjektstøtte (FRIPRO/Forskningsrådet), 60 mill. kr*
  - *Økte bevilgninger til brukerstyrte innovasjonsprosjekter (BIA/Forskningsrådet), 70 mill. kr*
  - *Økte bevilgninger til kommersialisering (FORNY/Forskningsrådet), 20 mill. kr*
  - *Økte bevilgninger til marin forskning, 40 mill. kr*
- *Olje- og energidepartementets FoU-bevilgninger er på samme nivå som i 2014 når det er korrigert for pris- og lønnsvekst. Øvrige departementer får tilnærmet nominell nullvekst eller nedgang i sine FoU-bevilgninger.*

- *Basisbevilgningene til universiteter og høyskoler er i 2015 på ca 31 mrd. kr, som utgjør en realvekst i forhold til 2014 på om lag 2 prosent. Poster som bidrar til den samlede veksten er bl.a.:*
  - 53,4 mill. kr til 47 nye rekrutteringsstillinger;
  - 80 mill. kr til tiltak for å utvikle verdensledende fagmiljøer, særlig rekruttering av internasjonale toppforskere;
  - 166 mill. kr som følge av økning i avlagte studiepoeng;
  - 25 mill. kr mer enn i 2014 til ordningen for å stimulere til samarbeid, arbeidsdeling konsentrasjon og sammenslåing (SAKS);
  - 190 mill. kr til videreføring av økt opptakskapasitet i 2011, 2012 og 2014;
  - om lag 100 mill. kr til videreføring av 160 nye stipendiatstillinger vedtatt i 2014.
- *Også i 2015 blir rammene for maksimal støtte pr foretak under Skattefunn-ordningen utvidet, etter betydelige utvidelser også i 2014. Det anslåtte provenyrtapet (bortfall av skatteinntekt) som følge av endringen i 2015 er 120 mill. kr, mens det samlede provenyrtapet i 2015 er anslått å bli 2,35 mrd. kr.*
- *Regjeringen foreslår at universiteter og høyskoler skal kunne kreve studieavgift fra studenter fra land utenfor EØS-området og Sveits, og kutter som en følge av det 80 mill. kr i institusjonenes basisbevilgning.*
- *Et kutt på 0,5 prosent som ledd i regjeringens generelle effektiviserings- og avbyråkratiseringspolitikk får en effekt for høyere utdanningsinstitusjoner på 150 mill. kr.*

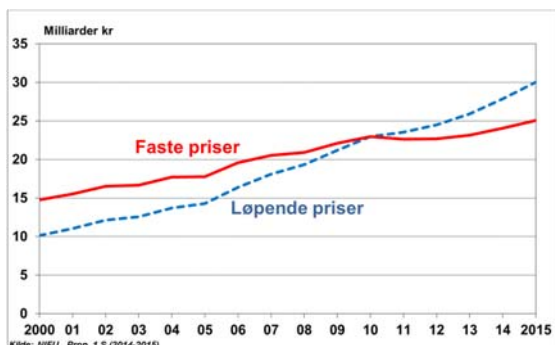
Hovedbilde forskning: God vekst, ujevnt fordelt mellom formål og departementer

Budsjettforslaget fra Regjeringen Solberg anslås å gi en samlet bevilgning til forskning og utvikling (FoU) på 30 mrd. kr. Det er vel 2,1 mrd. kr høyere enn saldert budsjett for 2014, tilsvarende en nominell vekst på 7,6 prosent. På grunnlag av det anslag proposisjonen selv legger til grunn om en samlet lønns- og prisvekst på 3,3 prosent, gir det en realvekst i bevilgningene til FoU i 2015 på 4,2 prosent.

Veksten i budsjettet er ujevnt fordelt mellom departementene. Hele veksten kommer over fire departementers budsjetter: Kunnskapsdepartementet (KD) (snaut 1,4 mrd. kr), Nærings- og fiskeridepartementet (NFD) (vel 300 mill. kr.), Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) (214 mill. kr) samt Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) (193 mill. kr). For de to siste departementenes del er veksten knyttet

henholdsvis til anslått FoU-andel av økte rammebevilgninger til de regionale helseforetakene og til økte bevilgninger til bygg i universitets- og høyskolesektoren.

Øvrige departementer har enten beskjedne økninger i sine nominelle bevilgninger eller, for seks departementers del, nominelle kutt i FoU-bevilgningene. Bare Olje- og energidepartementet har så høy nominell vekst (3,3 prosent) at det kompenserer for pris- og lønnsstigningen, de øvrige får realnedgang i sine FoU-bevilgninger. Barne-, inkluderings- og likestillingsdepartementet (BLD) får et kutt på hele 14 % i en i utgangspunktet beskjeden FoU-bevilgning, men også store FoU-departementer som Landbruks- og matdepartementet (LMD), Klima- og miljødepartementet (KLD) og Samferdselsdepartementet (SD) får nominelle kutt, LMD og KLD med vel 2 prosent, SD med 6 prosent.

Figur 1 Anslåtte FoU-bevilgninger over statsbudsjettet 2000-2015, i løpende priser og faste 2010-priser. Kilde: NIFU, Prop. 1 S (2014-2015)

Av en FoU-vekst på 1,4 mrd. kr over KDs budsjett gjelder nær halvparten økt kontingent til norsk deltakelse i EUs rammeprogrammer for forskning og innovasjon og til internasjonale grunnforskningsorganisasjoner.

Rundt en tredjedel av veksten på i alt 300 mill. kr på NFDs budsjett gjelder økt bevilgning til bygging av nytt forskningsfartøy, som ledd i en fastsatt flerårig utbetalingsplan på i alt vel 1,4 mrd. kr. Utover kontingentforpliktelser og bevilgninger til nevnte infrastrukturtiltak, er det særlig vekstposter i KDs og NFDs budsjetter som fremheves som sentrale for budsjettets politiske profil:

- Økte bevilgninger gjennom Norges forskningsråd til tiltak for å styrke norsk deltakelse i EUs Horisont 2020, med 115 mill. kr.
- En øremerket bevilgning på i alt 100 mill. kr til styrking av arbeidet med å utvikle «verdensledende forskningsmiljøer». Av dette er 80

- mill. kr som fordeles til fem universiteter til rekruttering av internasjonale toppforskere.
- Økt bevilgning på 100 mill. kr til forskningsinfrastruktur over Norges forskningsråd infrastrukturordning.
- Styrking av Forskningsrådets ordning for fri forskning (FRIPRO) med 60 mill. kr.
- 30 mill. kr til «muliggjørende teknologier» (IKT, bioteknologi og nanoteknologi), med vekt på IKT.
- 47 nye rekrutteringsstillinger til helse- og sosialfag, lærerutdanning og ingeniørutdanning, tilsvarende vel 53 mill. kr.
- Økt bevilgning på 70 mill. kr til Forskningsrådets Brukerstyrt innovasjonsarena (BIA).
- Økt bevilgning på 20 mill. kr til Forskningsrådets FORNY-program for støtte til kommersialisering av forskningsresultater.
- Økt bevilgning på 40 mill. kr til marin forskning.

Satsene for maksimum støtte pr prosjekt under Skattefunnordningen heves fra 8 til 15 mill. kr for egenutførte prosjekter og fra 22 til 33 mill. kr for innkjøpt FoU fra forskningsinstitusjoner. Endringen forventes å gi et økt bortfall av skatteinntekter i 2015 med 120 mill. kr. Det samlede provenytap i 2015 knyttet til ordningen er anslått til 2,35 mrd. kr, etter at provenytapet for 2014 er kraftig oppjustert i forhold til det anslag som ble lagt til grunn i proposisjonen for 2014.

Hovedbilde høyere utdanning: noe realvekst i basisbevilgningene

Basisbevilgningene til universiteter og høyskoler beløper seg i 2015 til om lag 31 mrd. kr. Det utgjør en nominell vekst i forhold til 2014 på vel 5 prosent og en realvekst på om lag 2 prosent.

190 mill. kr bevilges til videreføring av økt opp-takskapasitet i tidligere år (2011, 2012 og 2014). Det opprettes ikke nye studieplasser i 2015.

Bevilgningen på universitets- og høyskolekapitlet får en pris- og lønnskompensasjon på 3,3 prosent.

Den resultatbaserte bevilgningen til utdanning øker i 2015 med 166 mill. kr, som følge av økning i

avlagte studiepoeng. Det er litt lavere enn i 2013 og 2014 da økningene var henholdsvis 260 og 227 mill. kr.

Det er ingen økning i 2015 i forskningsinsentivene, dvs den delen av lærestedenes basisbevilgninger som fordeles på grunnlag av forskningsresultater (RBO). Forskningsinsentivene fikk i 2014 en realvekst på 100 mill. kr, som følge av et forslag fremmet i Solberg-regjeringens tilleggsproposisjon. Posten er «lukket», dvs at den ellers kun har vært justert tilsvarende pris- og

lønnsveksten. Den premierer dermed produktivitetsvekst ved en institusjon bare i den grad den er høyere enn ved andre institusjoner.

Vel 53 mill. kr bevilges i 2015 til 47 nye rekrutteringsstillinger i helse- og sosialfag, lærerutdanning og ingeniørutdanning. I 2014 ble det opprettet 60 nye stipendiatstillinger til matematiske, naturvitenskapelige og teknologiske (MNT) fag i den ordinære proposisjonen, mens det ble opprettet ytterligere 100 nye rekrutteringsstillinger gjennom budsjettavtalen mellom regjerings- og samarbeidspartiene. En del av veksten i bevilgningene til universiteter og høyskoler i 2015, rundt 100 mill. kr, gjelder helårseffekten av nye rekrutteringsstillinger i 2014.

Satsingen på 50 mill. kr årlig til såkalte SAK-tiltak for å fremme «samarbeid, arbeidsdeling, konsentrasjon» (SAK) i høyere utdanning videreføres og styrkes i 2015 med ytterligere 25 mill. kr. Den omtales nå som «SAKS», etter at også «sammenlåing» er tatt inn som eksplisitt mål med ordningen.

80 mill. kr kuttes i bevilgningen til de høyere utdanningsinstitusjonene som følge av at det

foreslås adgang til å ta studieavgift fra studenter som kommer fra land utenfor EØS-området og Sveits. Regjeringen varslet i sin tilleggsproposisjon for 2014 at den ville utrede dette forslaget. Forslaget gjelder ikke studenter som har rett til utdanningsstøtte fra Lånkassen og utvekslingsstudenter på avtale. Regjeringen presiserer at det ikke er aktuelt å åpne for studieavgift fra norske studenter eller studenter fra EØS-området og Sveits. Ordningen vil, om den blir vedtatt, gjelde fra og med høstsemesteret 2015, og helårseffekten fra og med 2016 vil være dobbelt så høy som i 2015. Begge samarbeidspartiene Venstre og KrF går i sine alternative budsjettforslag for 2015 mot dette forslaget.

Som ledd i regjeringens politikk for effektivisering og avbyråkratisering kuttes også bevilgningene til høyere utdanningsinstitusjoner med 0,5 prosent. Det har en effekt for sektoren under ett med vel 150 mill. kr.

Regjeringen foreslår å bevilge 380 mill. kr til bygging av 1500 nye studentboliger, 200 flere enn i 2014. Basisbeløpet i studiestøtten økes med vel 3 prosent til 100 920 kr per studieår fra 2015.

Langtidsplan med nye mål og prioriteringer

Samtidig med budsjettproposisjonen la regjeringen fram langtidsplanen som ble varslet av den tidligere Stoltenberg-regjeringen i Meld. St. 18 (2012-2013) *Lange linjer – kunnskap gir muligheter*. Det var bred støtte i Stortinget til forslaget om å utarbeide en slik langtidsplan, og den nye regjeringen har fulgt forslaget ved å legge fram planen som en egen stortingsmelding, Meld. St. 7 (2014-2015) *Langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2015-2024*. Den ble lagt fram samme dag som budsjettproposisjonen for 2015.

Mål for samlet FoU-innsats

Planen legger til grunn målet i Solberg-regjeringens plattform om at den vil «styrke forskningsinnsatsen for å nå målet om at forskning skal utgjøre 3 pst av BNP innen 2030». Nytt er at planen fastslår at regjeringen vil nå delmålet om at den offentlige FoU-innsatsen skal opp på én pro-

sent av BNP ved at den vil «øke forskningsbevilgningene ut over BNP-veksten hvert år fram til énprosentmålet er nådd». Regjeringen «tar sikte på at målet kan nås i perioden 2019-2020», «gitt dagens utsikter for fremtidig BNP-vekst».

Overordnede mål og langsiktige prioriteringer

Langtidsplanen legger til grunn tre «overordnede mål»:

- Styrket konkurransekraft og innovasjonsevne.
- Løse store samfunnsutfordringer.
- Utvikle fagmiljøer av fremragende kvalitet.

Bevilgningene til forskning og høyere utdanning skal trappes opp innenfor seks «langsiktige prioriteringer»:

- hav;
- klima, miljø og miljøvennlig energi;
- fornyelse i offentlig sektor og bedre og mer effektive velferds-, helse- og omsorgstjenester;

- muliggjørende teknologier;
- et innovativt og omstillingsdyktig næringsliv;
- verdensledende fagmiljøer.

Langtidsplanens overordnede mål og langsiktige prioriteringer er ikke ment å erstatte det målbildet for norsk forskningspolitikk som ble fastlagt i forskningsmeldingen fra 2009, og som ble fastholdt i meldingen fra 2013. Dette målbildet omfatter fem strategiske og fire tverrgående mål.

De strategiske målene er:

- globale utfordringer,
- bedre helse og helsetjenester,
- velferd og forskningsbasert profesjonsutøvelse,
- kunnskapsbasert næringsliv i hele landet,
- næringsrelevant forskning på strategiske områder.

De tverrgående mål knyttet til forskningssystemet selv er:

- et velfungerende forskningssystem,
- høy kvalitet i forskningen,
- internasjonalisering,
- effektiv utnyttelse av resultater og ressurser.

Langtidsplanen fastslår at denne målstrukturen fortsatt gjelder og at den «setter de overordnede rammene for det norske forskningssystemet».

Langtidsplanens tre overordnede mål er «konsistente» med disse målene, samtidig som de «utdyper og prioriterer i sterkere grad hvilke områder innsatsen styrkes på».

Tallfestede opptrappingsmål for perioden 2015-2018

Planen fastsetter tallfestede mål for vekst i bevilgningene til følgende tre formål i perioden 2015- 2018:

- trappe opp antall rekrutteringsstillinger med 500 nye stillinger;
- øke bevilgningene til forskningsinfrastruktur med 400 mill. kr;
- øke bevilgningene til ordninger som stimulerer til god norsk deltakelse i EUs rammeprogram for forskning og innovasjon, Horisont 2020, med 400 mill. kr.

Dette er formål som ikke direkte kan knyttes til særskilte overordnede mål eller langsiktige prioriteringer», men gjelder det langtidsplanen omtaler som «grunnleggende forutsetninger [som] må være til stede i et velfungerende forskningssystem» og de «viktigste innsatsfaktorene i politikken for forskning og høyere utdanning» (s. 12). Disse postene faller inn under ett eller flere av forskningsmeldingenes «tverrgående mål» for forskningssystemet.

Nedenfor ser vi på hvordan budsjettforslaget for 2015 følger opp de politiske hovedmålene og -prioriteringene. Framstillingen er i tre deler: mål for forskningsbudsjettet som helhet, tverrgående mål (langtidsplanen: «forutsetninger for velfungerende forskningssystem») og strategiske mål (langtidsplanen: «langsiktige prioriteringer»).

Måloppnåelse og prioriteringer i budsjettforslaget for 2015

Høyere andel av BNP og av samlet statsbudsjett

Langtidsplanen fastslår at regjeringen vil øke de årlige FoU-bevilgningene så mye mer enn BNP-veksten at målet kan nås i perioden 2019-2020. Basert på budsjettproposisjonens tall for FoU-bevilgninger og nasjonalbudsjettets anslag for

BNP i 2015, vil midler til FoU fra offentlige kilder utgjøre om lag 0,93 prosent av BNP. Det er, som vist i tabell 1, kolonne V, betydelig høyere enn noe tidligere år. FoU-bevilgningene målt som andel av BNP har vært høyest i de to budsjettene som Solberg-regjeringen har hatt ansvar for.

Tabell 1 FoU-bevilgninger i statsbudsjettet 2005-2015. Vekst, andel av samlet statsbudsjett, andel av BNP.

År	I Vekst, mill. kr ¹⁾	II % vekst, løpende priser	III % vekst, faste priser ²⁾	IV %-andel av totalt statsbudsjett	V %-andel av BNP	VI Off. fin. FoU som %-andel av BNP (FoU-statistikk)
2005	545	4.0	0.4	3.40	0.73	0.65
2006	2 091	14.6	10.3	3.71	0.75	..
2007	1 717	10.5	4.7	3.86	0.78	0.71
2008	1 266	7.0	1.8	3.77	0.76	..
2009	1 847	9.5	5.6	3.71	0.89	0.82
2010	1 772	8.4	4.0	3.84	0.90	..
2011	575	2.5	-1.5	3.72	0.86	0.76
2012	938	4.0	0.1	3.73	0.84	..
2013	1 419	5.8	1.7	3.72	0.86	..
2014	1 992	7.7	3.9	3.81	0.90	..
2015	2 117	7.6	4.2	3.85	0.93	..

¹⁾ Kilde for FoU-beløpene tom. 2014: NIFUs analyse av vedtatt budsjett. 2015: Regjeringens anslag i Prop. 1 S (2014-2015).

²⁾ Tallene for 2012-2015 bygger på foreløpige prisindekser.

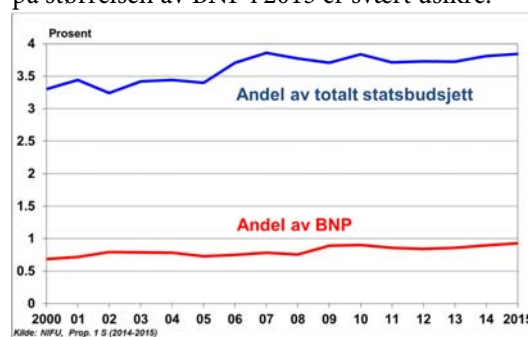
Anslaget på BNP er svært usikkert. Endelige BNP-tall for et gitt år foreligger først 2-3 år senere, og viser seg ofte å avvike svært mye fra anslagene. Derfor vil det gå lang tid før en vet hvorvidt, og evt. hvor mye, FoU-bevilgningen vokser mer enn BNP.

I forbindelse med den kommende hovedrevisjon av nasjonalregnskapet i november er det også varslet at BNP vil bli noe oppjustert, blant annet som følge av ny behandling av utgifter til forskning og utvikling. Ellers er det også grunn til å minne om at norsk BNP er følsomt for svingninger i oljeprisen, og varige lavere oljepriser, slik mange spår, vil kunne bringe målet innen rekkevidde raskere enn antatt.

Ett mål på forskningens relative politiske prioritet er forskningsbevilgningenes andel av det samlede statsbudsjett. Tabell 1, kolonne IV og figur 2 viser at i løpet av de siste ti år vil denne andelen bare ha vært høyere i 2007 enn i 2015 dersom budsjettforslaget blir vedtatt.

Det ligger også en betydelig støtte til FoU i form av provenytnap (bortfall av skatteinntekter) forbundet med Skattefunn-ordningen. Langtidsplanen presiserer at slike indirekte kostnader forbundet med statlig støtte til næringslivets FoU

ikke skal tas med i grunnlaget for å beregne den offentlige FoU-innsatsens andel av BNP. Dersom en likevel ser direkte FoU-bevilgninger og indirekte provenytnap i sammenheng, vil summen i 2015 utgjøre én prosent av BNP. Provenytnapet antas å øke med 120 mill. kr fra 2014 til 2015 som følge av forslaget om å øke satsene for maksimal prosjektstøtte under Skattefunn-ordningen. Samtidig oppjusteres anslaget på provenytnapet for 2014 kraftig, slik at det samlede anslåtte provenytnapet i 2015 blir på 2,35 mrd. kr. Anslagene både på provenytnap og på størrelsen av BNP i 2015 er svært usikre.

Figur 2 Anslåtte FoU-bevilgninger over statsbudsjettet 2000-2015 som andel av BNP og av totalt statsbudsjett (ekskl. lån, gjeldsavdrag mv. og overføringer til Folketrygden og Statens pensjonsfond).

Målet om at den offentlige FoU-innsatsen skal utgjøre én prosent av BNP er et delmål knyttet til

det overordnede og mer langsiktige mål om at samlet offentlig og privat FoU-innsats skal utgjøre tre prosent av BNP innen 2030. Måltallet for den offentlige innsatsen blir i første omgang knyttet til tall for FoU-bevilgninger i statsbudsjettet, mens nivået på den private FoU-innsatsen på sin side kun kan fastslås på grunnlag av tall fra den nasjonale FoU-statistikken. Dersom samlet offentlig og privat FoU-innsats vurderes opp mot treprosentmålet på samme statistiske grunnlag, dvs. på basis av FoU-statistikkenes tall, vil tallet for den offentlige FoU-innsatsen gjennomgående bli betydelig lavere enn når en legger FoU-bevilgningene til grunn (jf. forskjellen mellom tallene i kolonne V og VI i tabell 1 på s. 6). Det skyldes bl.a. ulike metoder for datainnhenting og ulike definisjoner av offentlige kilder i de to datasettene. Graden av måloppnåelse for det offentlige enprosentmålet vil m.a.o. sprike betydelig, avhengig av om en vurderer det isolert på basis av bevilgningstall eller om det inngår i en samlet vurdering i forhold til treprosentmålet på basis av tall fra FoU-statistikken.

Mål for et velfungerende forsknings- og høyere utdanningssystem

I forskningsmeldingenes målbilde var fire av ni forskningspolitiske hovedmål såkalt tverrgående mål for forskningssystemet: kvalitet, velfungerende forskningssystem, internasjonalisering og effektiv utnyttelse av ressurser og resultater. De tre formål som det i den nye langtidsplanen settes flerårige opptrappingsplaner for – rekruttering, infrastruktur, økt EU-deltakelse – kan knyttes til dette målbildets mål for «velfungerende forskningssystem» (rekruttering, infrastruktur) og «internasjonalisering». Planen sier at disse formålene er «grunnleggende forutsetninger for at systemet for forskning og høyere utdanning skal være velfungerende». Også kvalitetsmålet drøftes i langtidsplanen som et tverrgående mål under det overordnede mål om å «utvikle fagmiljøer av fremragende kvalitet». Regjeringens politikk for økt kvalitet har både som mål å utvikle «verdensledende miljøer» i tråd med den ene av planens seks langsiktige prioriteringer, men også å heve

kvalitet som et «gjennomgående mål» for all forskning og høyere utdanning; det påpekes at det er viktig å «sikre gode vilkår også for forskning av høy kvalitet som ikke er i verdenseliten, men som er viktig for utvikling av blant annet utdanningskvalitet og velferdstjenester».

I budsjettforslaget for 2015 kan særlig bevilgninger til infrastruktur, internasjonalisering, rekruttering og basisbevilgninger til forsknings- og utdanningsinstitusjoner knyttes til disse målene.

Forskningsinfrastruktur. Langtidsplanen fastslår at bevilgninger til infrastruktur skal økes med 400 mill. kr i løpet av perioden 2015-2018. I budsjettforslaget for 2015 foreslås bevilgningen til Forskningsrådets ordning for infrastrukturstøtte økt med 100 mill. kr. Ordningen omfatter forskningsinfrastruktur som er av nasjonal, strategisk interesse og har en investeringskostnad på mellom 2 og 200 mill. kr.

Ordningen har egen post under Forskningsrådets kapittel i KDs proposisjon. Den ble opprettet ved at deler av avkastningen av kapitalen som i 2009 og 2010 ble tilført det daværende forskningsfondet ble øremerket bevilgninger til forskningsinfrastruktur. Denne bevilgningen var i 2011 og 2012 på 280 mill. kr, men ble prisjustert i 2013 og 2014 (til 300 mill. kr). Bevilgningen til ordningen økes altså i 2015 til 400 mill. kr.

Det er også økte bevilgninger til infrastruktur bl.a. i form av økte bevilgninger til forskningsfartøy og bygg i U&H-sektoren.

Internasjonalisering/EU-forskning. Regjeringen la i juni i år fram en strategi for norsk deltakelse i EUs forsknings- og innovasjonsprogram Horisont 2020. Norges kontingent for fortsatt deltakelse i EU-forskning vil øke betydelig i årene framover. Norges «retur» (bevilgninger til norske deltakere i EU-finansierte prosjekter) har vist en relativ nedadgående tendens, dels som følge av Norges økende, BNP-baserte kontingent. EU-strategien fastsatte et ambisiøst mål om at norsk retur fra EU-programmene skal økes kraftig. Mens norske forskere ble tildelt 1,67 prosent av prosjektmidlene under 7. rammeprogram, skal de ifølge EU-strategien økes til 2 prosent under Horisont 2020

(H2020). Som følge av at H2020 har høyere budsjett enn tidligere rammeprogrammer innebærer det at returvolumet må øke med så mye som 60 prosent.

Bevilgningen til kontingent for norsk deltakelse i EUs forskningsprogrammer er i 2015 anslått til 2,05 mrd. kr. Det er 700 mill. kr høyere enn i 2014, etter at det dette år var en forbigående nedgang i forhold til vedtatt budsjett 2013 på 340 mill. kr.

I 2012 ble det etablert en stimuleringsordning for forskningsinstitutter som deltar i EUs sjuende rammeprogram, STIM-EU. I budsjettet for 2014 hadde ordningen en samlet bevilgning på 55 mill. kr. Det ene av langtidsplanens tre tallfestede opptrappingsmål er at regjeringen i perioden 2015-2018 vil øke bevilgningene for å stimulere til økt norsk deltakelse i H2020 med 400 mill. kr. I 2015 foreslås det at bevilgningen økes i forhold til bevilgningen i 2014 med 115 mill. kr. Av dette skal 85 mill. kr brukes til å styrke STIM-EU-ordningen, mens 10 mill. kr skal gå til rådgivnings- og støtteordningen med nasjonale kontaktpunkter (NCP). De resterende midlene skal benyttes som støtte til prosjektetablering og posisjonering. Den økte bevilgningen gis i sin helhet over Forskningsrådets post for «strategiske satsinger».

Kontingenten for norsk deltakelse i europeisk romforskning gjennom ESA øker med om lag 40 mill. kr. Også bevilgningene til deltakelse i bl.a. ESA frivillige programmer, har en økning på 40 mill. kr, mens bevilgningen til nasjonale følgemidler reduseres med 10 mill. kr. Bevilgningen til deltakelse i EUs romprogrammer reduseres 34 mill. kr sammenlignet med vedtatt budsjett 2014. Bevilgningen skal gå til programmene Galileo og EGNOS, mens regjeringen foreslår at Norge ikke deltar i EUs jordobservasjonsprogram

Copernicus. Programmet skal støtte opp under bærekraftig ressursforvaltning, sivil sikkerhet, klima og miljø. Norge har deltatt i utviklingen og utbyggingen av Copernicus siden programmet ble startet opp i 2000. Avtale om norsk deltakelse i programmets innledende driftsfase for perioden 2012-2013 ble vedtatt av Stortinget og innlemmet i EØS-avtalen i 2012. Regjeringen har imidlertid ikke funnet rom for å prioritere norsk deltakelse i

Copernicus i 2015 og benytter seg dermed ikke av Norges opsjon på å videreføre deltakelsen også for inneværende programfase, som løper fra 2014-2020.

Rekrutteringsstillinger. Det foreslås i 2015 opprettet 47 nye rekrutteringsstillinger innen helse- og sosialfag, lærerutdanning og ingeniørutdanning, med en samlet kostnad på 53,4 mill. kr. Samtlige stillinger foreslås tildelt høyskoler og universitetene i Agder, Nordland og Stavanger. Dessuten foreslås en bevilgning på 3,4 mill. kr til tre nye stipendiatstillinger til kunstnerlig utviklingsarbeid. De 160 nye stipendiatstillingene som ble opprettet i 2014 er i all hovedsak fordelt til universitetene.

I følge Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning skal antall rekrutteringsstillinger økes med 400 i perioden 2015-2018. Med 47 (50) nye stillinger i 2015 må den årlige veksten være mer enn 100 nye stillinger i ett eller flere av de gjestående tre år av planperioden.

Bevilgningen til rekrutteringsstillinger i 2015 vokser ikke bare grunnet nye stillinger, men også på grunn av helårseffekten av 160 nye rekrutteringsstillinger i 2014. De nye stillingene i 2015 er bevilget med full helårsdekning.

Basisbevilgninger til de høyere utdanningsinstitusjonene. Det framgår av KDs budsjettproposisjon at basisbevilgningen til universiteter og høyskoler er økt med 53,7 mill. kr, med henvisning til vedtak i forbindelse med behandlingen av revidert nasjonalbudsjett for 2014 om at rammen til universiteter og høyskoler skal økes.

Kuttet i bevilgningene til høyere utdanningsinstitusjoner med 0,5 prosent som ledd i regjeringens generelle politikk for effektivisering og avbyråkratisering har en effekt for sektoren under ett med vel 150 mill. kr.

I 2014 ble rammen til universiteter og høyskoler økt med et påslag i de midler som fordeles på grunnlag av oppnådde forskningsresultater (RBO). Forslaget ble fremmet i Solberg-regjeringens tilleggsproposisjon. Det foreslås ikke ytterligere realvekst i denne komponenten i 2015.

Kunnskapsdepartementet har oppnevnt en ekspertgruppe som skal gjennomgå finansieringssystemet for universiteter og høyskoler. Den skal i sin vurdering vektlegge kvalitetsheving i utdanning og forskning, relevans for samfunns- og arbeidsliv og at finansieringen skal støtte opp om arbeidet for å skape verdensledende fagmiljøer. Rapport skal leveres ved årsskiftet 2014/15.

I perioden 2010–14 har det blitt fordelt 50 mill. kr årlig til tiltak for å fremme samarbeid, arbeidsdeling og konsentrasjon (SAK) innen høyere utdanning. I 2015 økes bevilgningen til 75 mill. kr. Utviklingen har ifølge regjeringen gått i riktig retning, men den påpeker «at det i tillegg til SAK er behov for meir omfattande strukturendringar og samanslåingar (SAKS) i universitets- og høyskolesektoren». Strukturen i universitets- og høyskolesektoren er «ikkje [...] tilpassa ambisjonane om at Noreg skal vere ein leiande kunnskapsnasjon», derfor er det nødvendig med en mindre fragmentert sektor med mer samlet bruk av ressursene. Regjeringen har varslet at den vil legge fram en stortingsmelding om strukturen i norsk høyere utdanning i 2015, med sikte på å etablere en struktur «med færre og sterkare institusjonar». *Basisbevilgninger til forskningsinstituttene.* Basisbevilgningen til teknisk-industrielle forskningsinstitutter foreslås i 2015 økt med 29,3 mill. kr, til i alt 350 mill. kr. Denne instituttgruppen hadde samme nominelle bevilgninger i 2011, 2012 og 2013, men fikk en realvekst i 2014, da bevilgningen økte med 16 mill. kr. Basisbevilgningene til øvrige instituttgrupper (primærnæring, miljø, samfunnsvitenskap) øker i 2015 omtrent tilsvarende pris- og lønnsstigning, når det også er tatt hensyn til kutt på 0,5 prosent som ledd i regjeringens generelle avbyråkratiserings- og effektiviseringspolitikk. Unntaket er LMDs bevilgninger til institutter på arenaen for primærnæringsinstitutter, som har en liten nominell nedgang i forhold til 2014.

På grunnlag av presiserte retningslinjer for basisfinansiering av forskningsinstitutter vurderer Forskningsrådet om nye institutter skal innlemmes i ordningen og om institutter som er

omfattet av den bør tas ut. Rådet anbefalte i september 2014 at Uni Research bør tas inn, mens fem andre institutter som også søkte ikke ble anbefalt. Om Forskningsrådets anbefaling om å innlemme Uni Research følges vil det medføre at tre ulike instituttarenaer skal tilføres i alt 31 mill. kr. Dette er ikke inne i budsjettforslaget for 2015. I revidert nasjonalbudsjett for 2014 ble det, etter forslag i Stortinget og med henvisning til de nevnte søknadene, gitt en tilleggsbevilgning på 15 mill. kr for at det «i større grad bør legges til rette for – og stimuleres til – at flere institutter kan innlemmes i basisfinansieringsordningen». Bevilgningen er videreført i budsjettforslaget for 2015. Det framgår ikke tydelig av proposisjonen hvordan midlene skal anvendes, bl.a. hvorvidt og i hvilken grad midler skal tildeles institutter med avslag på sine søknader om basisfinansiering.

Regjeringen foreslår en ny ordning med nettoføring av merverdiavgift i statsforvaltningen «for å bidra til at flere private tjenestetilbydere kan bidra til å løse felleskapets oppgaver». Siden statsinstitusjoner ikke har fradragsrett for merverdiavgift kan det for dem være en fordel at tjenester produseres av egne ansatte framfor at de kjøpes med merverdiavgift fra private tilbydere. Forslaget vil kunne gi konsekvenser for det offentlige kjøp av oppdragsforskning.

Gaveforsterkning. Gaveforsterkningsordningen innebærer at private gaver til forskning styrkes med et påslag fra staten på 25 prosent av gavebeløpet. Ordningen gjelder p.t. gaver til Norges forskningsråd, Det Norske Videnskapsakademi, universiteter og høyskoler med rett til å tildele doktorgrad. Ordningen foreslås i 2015 utvidet til også å gjelde gaver til høyskoler uten rett til å tildele doktorgrad når gaven gis i form av gaveprofessorat.

Strategiske/langsiktige prioriteringer

Framstillingen følger langtidsplanens seks «langsiktige prioriteringer».

Hav

Prioriteringen «hav» har et vidt tematisk spenn, og omfatter bl.a. FoU knyttet til petroleumsnæringen, maritime næringer, fiskeri og havbruk og

forvaltning av økosystemer og ressurser i havområdene. Et fåtall områder er særskilt prioritert i budsjettforslaget for 2015.

Olje/gass-relatert FoU. OEDs FoU-bevilgninger vokser med vel 3 prosent i 2015, omtrent tilsvarende antatt pris- og lønnsvekst. Departementets bevilgninger til energirettet FoU gis i all hovedsak til programmer under Norges forskningsråd. Det er i 2015 en vekst i disse bevilgningene på vel 20 mill. kr, også tilsvarende om lag tre prosent nominelt. Rundt halvparten går til å øke bevilgningene til de petroleumstrettede programmene Petromaks, Demo2000 og Proofny. De øvrige vel 10 mill. kr går til styrking av annen energiforskning (jf miljøvennlig energi nedenfor).

Maritim FoU. NFDs bevilgninger til maritim FoU, særlig gjennom Maroff-programmet, videreføres på samme nominelle nivå som i 2014, da programmet fikk en økning på 10 mill. kr.

Marin forskning. Budsjettforslaget for 2015 innebærer ifølge proposisjonen en økning i bevilgningene til marin forskning med i alt 40 mill. kr. Satsingen skal styrke grunnlaget for bærekraftig vekst i sjømatnæringen, og prioriterte områder er forskning om fiskehelse og fôr, og styrking av infrastrukturen for marine data. I tillegg fremmes forslag om å øke bevilgningene til næringsrelevant forskning. Bevilgningene til marin forskning gjennom Norges forskningsråd øker med 13 mill. kr.

Klima, miljø og miljøvennlig energi

Klima. Klima- og miljødepartementets (KLD) bevilgninger til forskningsprogrammer under Norges forskningsråd er nominelt de samme i 2015 som i 2014. Om lag 60 prosent av rådets store program for klimaforskning, KLIMA-FORSK, finansieres i 2014 med denne bevilgningen over KLDs budsjett.

Miljøvennlig energi. Olje- og energidepartementets FoU-bevilgning til miljøvennlig energi øker i 2015 med 9 mill. kr. Økningen er øremerket Forskningsrådets ENERGIX-program, som i 2014 har et samlet budsjett på 375 mill. kr. Denne bevilgningen hadde i 2014 samme nominelle nivå som i

2013. Ordningene for støtte til sentre for miljøvennlig energi (FME) har i 2015 samme nominelle bevilgning som i 2013 og 2014.

Programmet CLIMIT får samme nominelle bevilgning i 2015 som i 2014, 200 mill. kr. Bevilgningen til programmet ble økt med 30 mill. kr i 2014, som første trinn i en samlet økning over to år på i alt 100 mill. kr. Dette var ledd i den endring av strategi for arbeidet med CO₂-håndtering som Stoltenberg-regjeringen la opp til etter at prosjektet om et fullskala anlegg for fangst, transport og lagring på Mongstad ble avbrutt. Opptrappingsplanen innfris altså ikke i 2015.

Samferdselsdepartementets (SD) bevilgninger til FoU gjennom Forskningsrådet har i en årrekke hatt betydelige nominelle kutt. I 2015 er kuttet på vel 11 mill. kr. I 2013 ble bevilgningen kuttet 13 mill. kr, mens den i 2014 ble kuttet med ytterligere 16 mill. kr.

Fornyelse i offentlig sektor og bedre og mer effektive velferds-, helse- og omsorgstjenester

HODs bevilgninger til FoU er i 2015 anslått til 4,2 mrd. kr, som er vel 200 mill. kr og vel 5 prosent høyere enn i 2014. Det øremerkede tilskudd til forskning over helseforetakenes budsjetter øker med ca 15 mill. kr, til 638 mill. kr. Bevilgningene til forskningsprogrammer fra HOD vokser med snaut 10 mill. kr, tilsvarende snaut 3 prosent.

Det framgår av oppstillingen av alle departementers FoU-bevilgninger at BLDs FoU-bevilgning reduseres i forhold til 2014 med 22 mill. kr, eller 14 prosent.

Over Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett er det satt av vel 20 mill. kr til nytt forskningsprogram om effektiv og demokratisk styring, planlegging og forvaltning. Det erstatter programmet Demokrati, styring og regionalitet som avsluttes i 2014.

Offentlig sektor-ph.d.-ordningen ble etablert i 2014 etter modell av nærings-ph.d.-ordningen. I en samlet bevilgning over KDs budsjett til offentlig og nærings-ph.d.-ordningene på 38,5 mill. kr ligger en vekst som skyldes helårseffekten av nyopprettede stillinger i 2014.

Muliggjørende teknologier

I 2014 plussert Solberg-regjeringen i sin tilleggsproposisjon på kr 25 mill. kr for å styrke Forskningsrådets store teknologiprogrammer BIOTEK2020 (Bioteknologi for verdiskaping), NANO2020 (Nanoteknologi og avanserte materialer), og VERDIKT (Kjernekompetanse og verdiskaping i IKT), samt til ELSA-forskning (etiske, rettslige og samfunnsmessige aspekter ved bio-, nano- og nevroteknologi). I proposisjonen for 2015 får disse «muliggjørende teknologiene», forstått som teknologier med «en bred samfunnsmessig betydning», en ny økning på til sammen 30 mill. kr. Av dette blir 20 mill. kr bevilget over KDs post for strategiske satsinger og skal fordeles «med vekt på IKT». I tillegg øker bevilgningen til muliggjørende teknologier over NFDs budsjett med 10 mill. kr. Forskningsrådets store teknologiprogrammer har i 2014 et samlet budsjett på rundt 420 mill. kr. 2015-bevilgningen innebærer dermed en vekst på i overkant av 7 prosent, tilsvarende en realvekst på om lag 4 prosent.

Innovativt og omstillingsdyktig næringsliv

«Styrket konkurransekraft og innovasjonsevne» er ett av langtidsplanens tre overordnede mål, og «innovativt og omstillingsdyktig næringsliv» den ene av dens seks hovedprioriteringer. I tilleggsproposisjonen for 2014 fra Solberg-regjeringen var det betydelige påplussinger i de næringsrettede FoU-bevilgningene. Også i budsjettet for 2015 blir det foreslått å øke de næringsrettede FoU-bevilgningene. Veksten kommer i all hovedsak i NFDs proposisjon, mens flere FoU-tunge næringsdepartementer derimot får kutt i sine FoU-bevilgninger. Tabell 2 gir et grovt samlet bilde av de viktigste næringsdepartementenes FoU-bevilgninger i 2015. Et viktig tillegg til dette bildet er den foreslåtte utvidelse av støttegrunnlaget i Skattefunn-ordningen, se nedenfor.

Tabell 2. FoU-bevilgninger i vedtatt budsjett 2013, 2014 og 2015 fra næringsdepartementer. Mill. kr og vekst i prosent 2014-2015.

	2013	2014	2015	2014-2015
NHD/FKD/NFD ¹⁾	2944	3411	3720	9 %
OED	807	854	883	3 %
LMD	619	636	621	-2 %
SD	296	322	302	-6 %
KRD/KMD ²⁾	255	288	293	2 %
FoU næring	4921	5511	5819	6 %
FoU alle	25 908	27 900	30 017	8 %

¹⁾ Omfatter bevilgning til fartøy i 2013 med 75 mill. kr, i 2014 med 300 mill. kr og i 2015 med vel 400 mill. kr. Veksten 2014-2015 er 7 prosent om denne bevilgningen tas ut. En økning på 150 mill. kr fra 2013 til 2014 gjelder teknisk endring.

²⁾ I KMDs tall for 2014 og 2015 er bevilgninger til byggeprosjekter utenfor husleieordningen (kap. 530) tatt ut.

Veksten i de næringsrettede bevilgninger over NFDs budsjett er først og fremst knyttet til Forskningsrådets brukerstyrte innovasjonsarena (BIA), til kommersialisering og til basisbevilgning til teknisk-industrielle institutter.

Brakerstyrt innovasjonsarena (BIA). NFDs bevilgning til Forskningsrådets BIA-ordning fikk i 2014 en vekst på 90 mill. kr, hvorav 80 mill. kr som følge av Solberg-regjeringens tilleggsproposisjon. Rammen for BIA utvides i 2015 med ytterligere 70 mill. kr. Ordningen har i 2014 en samlet bevilgning på om lag 485 mill. kr og får dermed en kraftig vekst i 2015 med nesten 15 prosent, etter en vekst i 2014 på mer enn 20 prosent.

Kommersialisering. NFDs bevilgning til kommersialisering av forskningsresultater gjennom Forny2020-programmet under Norges forskningsråd øker med 20 mill. kr. Bevilgningen økte også i 2014 med 6 mill. kr. KDs bevilgning til Forny2020-programmet økes også, fra 13 til 16,4 mill. kr. Det innebærer at Forny2020-programmet får en vekst i 2015 på opp mot 20 prosent.

Grunnbevilgning til teknisk-industrielle institutter. Etter at grunnbevilgningene til denne instituttgruppen ble videreført på samme nominelle nivå i 2011, 2012 og 2013, fikk de realvekst i 2014, da bevilgningen økte med 16 mill. kr. I 2015 får disse

instituttene ytterligere økning i sine grunnbevilgninger, oppgitt til 29,3 mill. kr. Samlet bevilgning i 2015 blir 350 mill. kr., jf også s. 9 over.

Når det gjelder andre sentrale poster og tiltak knyttet til denne prioriteringen, kan det nevnes at bevilgningen til *FoU-kontrakter* over NFDs budsjett får en liten nominell vekst på 6 mill. kr i 2015, etter at bevilgningen har vært nominelt den samme (285 mill. kr) siden 2011.

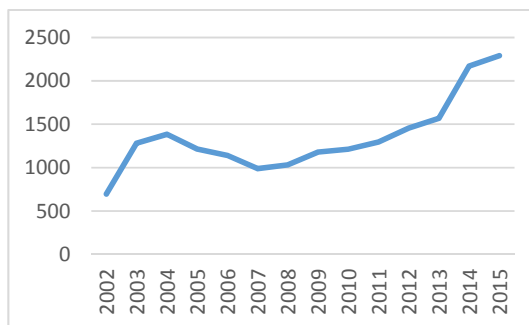
Bevilgningene til *nærings-ph.d.*-ordningen økte i 2014 med 7,8 mill. kr. Innenfor denne rammen skulle det opprettes 50 nye stillinger, og være rom både for å utvide ordningen og starte opp ny, tilsvarende ordning for offentlig virksomhet. Det er i 2015 en vekst i KDs bevilgninger til nærings-/offentlig-ph.d.-ordningene som gjelder helårseffekten av nye stillinger i 2014.

De *regionale forskningsfondene* ble etablert i 2009 etter modell av det daværende forskningsfondet. De startet sin virksomhet i 2010 med en avkastning på 212 mill. kr. Den økte i 2011 til 219 mill. kr og har siden ligget på samme nominelle nivå. I 2015 blir det foreslått å utvikle fondsmekanismen og å finansiere ordningen med ordinære bevilgninger i statsbudsjettet. Det innebærer at bevilgningen i 2015 prisreguleres og får en økning på 7 mill. kr. Fondene skal fra 2015 vurdere særskilt hvordan de kan utvikle mobiliserende tiltak for økt regional deltakelse i EUs forskningsprogrammer.

Som det framgår av tabell 2 er det nedgang i øvrige næringsdepartementers FoU-bevilgninger. LMDs bevilgning til programmer i Norges forskningsråd går ned fra vel 250 mill. kr til snaut 235 mill. kr. og dette departements basisbevilgninger til forskningsinstitutter er nominelt litt lavere i 2015 enn i 2014. Samarbeidspartiene Venstre og KrF går i sine alternative budsjettforslag for 2015 begge inn for å øke bevilgningene til landbruksforskning i størrelsesorden 30 mill. kr.

Skattefunn representerer en indirekte statlig støtte til næringsrettet FoU som ikke kommer til uttrykk i statsbudsjettet som direkte bevilgninger, men som bortfall av skatteinntekter (provenytap). Ordningen ble innført i 2002 og det har, som det

framgår av figur 3, vært betydelige svingninger i omfanget av provenytapet knyttet til ordningen.

Figur 3. Provenytap Skattefunn 2002–2015. Kilde: Skatteetaten/Finansdepartementet; Prop. 1 S (2014–2015). Tall for årene 2012 – 2015 er anslag

Svingningene i provenytapet synes å ha sammenheng med endringer i reglene for støtte i løpet av den tiden ordningen har eksistert. Etter en kraftig økning i støtten de første årene etter at ordningen ble innført kom en markert nedgang særlig i 2007, da det på grunnlag av en evaluering av økonomistyringen i ordningen ble satt et tak for maksimum årstimetall (1850 timer) og maksimum timesats (500 kr) for egne ansatte. Denne satsen ble hevet til 530 kr i 2011. Maksimumsrammene for samlet støtte pr. foretak og for egenutført FoU på henholdsvis 8 og 4 mill. kr var uendret fra ordningen ble innført i 2002 til 2009, da satsene ble hevet til 11 og 5,5 mill. kr.

I 2014 ble ordningen kraftig styrket. Etter forslag fra Stoltenberg-regjeringen ble maksimumsrammen for summen av innkjøpt og egenutført FoU fordoblet fra 11 til 22 mill. kr, og maksimal timesats for egne ansatte ble hevet fra 530 til 600 kr. Etter forslag i Solberg-regjeringens tilleggsproposisjon ble i tillegg maksimumssatsen pr. foretak for egenutført FoU hevet fra 5,5 til 8 mill. kr.

I budsjettforslaget for 2015 blir det foreslått å utvide støttegrunnlaget ytterligere, ved at satsene for både egenutført og innkjøpt FoU økes, henholdsvis fra 8 til 15 mill. kr og fra 22 til 33 mill. kr. Utvidelsene i 2015 er isolert anslått å gi økt provenytap i 2015 med 120 mill. kr. Det er ingen endring i maksimum årstimetall fastsatt i 2007 på 1850 timer og maksimal timesats fastsatt i 2014 på 600 kr.

Økningene av beløpsgrensene for støtte i 2014 og 2015 skal, heter det i Skatte- og avgiftspropolisjonen for 2015, «bidra til at noen flere større prosjekter blir gjennomført, og at noen FoU-prosjekter blir gjennomført raskere».

I 2014-proposisjonen ble utvidelsene i 2014 anslått å gi en samlet økning i provenytapet på 250 mill. kr. og et samlet provenytap i 2014 på 1 790 mill. kr. I proposisjonen for 2015 oppjusteres imidlertid det anslåtte provenytapet for 2014 kraftig, slik at samlet provenytap for 2014 nå anslås å bli 2,17 mrd. kr, så mye som 380 mill. kr høyere enn anslaget i 2014-proposisjonen.

Samarbeidspartiene Venstre og KrF fremmer begge forslag i sine alternative budsjetter om å styrke Skattefunn ytterligere ved å fjerne maksimal timesats på 600 kr.

Siden flertallet av bedrifter med godkjente Skattefunn-prosjekter ikke er i skatteposisjon, blir i praksis støtten i hovedsak gitt i form av direkte utbetalinger. I enkelte år har opptil 80 prosent blitt utbetalt direkte.

Det framgår av figur 3 at provenytapet i 2015 kan bli det doble av hva det var i 2009. Regjeringen vil få effekten av utvidelsene i 2009, 2014 og 2015 vurdert nærmere, og vil utlyse en evaluering som «skal vurdere hvorvidt den økte støtten har hatt en utløsende effekt på FoU og innovasjon». Evalueringen skal også vurdere «hvordan ordningen best kan innrettes for å stimulere til ny, samfunnsøkonomisk lønnsom FoU i næringslivet».

Verdensledende fagmiljøer

En av langtidsplanens seks langsiktige prioriteringer er å støtte utviklingen av flere fremragende fagmiljøer. Det settes av 100 mill. kr til dette formålet i budsjettforslaget for 2015. 80 mill. kr foreslås fordelt til fem universiteter til rekruttering av internasjonale toppforskere. Fordelingen er skjedd på grunnlag av «spissa kvalitetskriterium til institusjonar med fagmiljø som har særlege føresetnader for å strekke seg mot verdstoppen». Midlene skal styrke budsjettene til institusjoner som «når opp i konkurransen». Universitetet i Oslo får mer enn halvparten av de fordelte 80 mill. kr (41,2 mill. kr,

inkludert 10 mill. kr knyttet til samarbeidet med Simula og UCSD, jf nedenfor), NTNU får 15,8 mill. kr, UiB 13,7 mill. kr, UiT 5,6 mill. kr og NMBU 3,7 mill.kr

Under samme formål foreslås det også å bevilge 10 mill. kr (fordelt til UiO) for å videreutvikle det etablerte utdannings- og forskningssamarbeidet mellom Universitetet i Oslo, Simula Research Laboratory (Simula) og University of California, San Diego (UCSD). Samarbeidet med det verdensledende miljøet i USA skal utvikles som en samarbeidsmodell andre institusjoner kan lære av. I tillegg til dette avsettes 20 mill. kr for å stimulere til mer institusjonssamarbeid av nevnte type innenfor rammen av et nytt partnerskapsprogram for forskning og høyere utdanning med prioriterte land utenfor EU. Midlene skal forvaltes av Norges forskningsråd og Senter for internasjonalisering av utdanning (SIU). Det skal utvikles en strategi for høyere utdannings- og forskningssamarbeid med prioriterte land utenfor EU og Nord-Amerika. En strategi for perioden 2016-2020 skal legges fram høsten 2015.

Den styrking av Forskningsrådets ordning for fri prosjektstøtte (FRIPRO) som har pågått siden 2012, videreføres i 2015 med en ytterligere økning i bevilgningen på 60 mill. kr. Det har som formål å «fremme banebrytende forskning» og skal benyttes til en satsing på unge forskertalenter og til såkalte FRIPRO mobilitetsstipend, som skal bidra til å øke forskeres mobilitet tidlig i karrieren. Også i 2014 økte bevilgninger til FRIPRO med 50 mill. kr øremerket yngre forskere eller forskere som er tidlig i karrieren.

Norges forskningsråd får mye av veksten

Det meste av veksten i FoU-bevilgningene gis over poster i KDs og NFDs budsjetter som kanaliseres via Forskningsrådet. Dette gir stor vekst i disse departementenes bevilgning til Forskningsrådet (9-10 prosent). Dermed får rådet en betydelig realvekst i sine bevilgninger i 2015, til tross for at det er nedgang i bevilgningene fra tre store bidragsytere til rådets budsjett (LMD, SD, KLD) og bevilgningene fra HOD og OED har en vekst som omtrent tilsvarer lønns- og prisstigningen.

Vekstposter som hører inn under Forskningsrådets budsjettkapitler er økt bevilgning til forskningsinfrastruktur (100 mill. kr), til FRIPRO (60 mill. kr), muliggjørende teknologier (30 mill. kr), stimuleringstiltak for økt EU-deltakelse (115 mill. kr), til brukerstyrte innovasjonsprosjekter (BIA) (70 mill. kr), kommersialisering (Forny2020) (20 mill. kr). Det er også noe vekst i bevilgningene til forskningsprogrammer for marin forskning (13 mill. kr) og i bevilgningene fra OED til petroleums- og energirettede programmer (20 mill. kr). Bevilgningene til

forskningsprogrammer fra HOD vokser med 10 mill. kr, tilsvarende snaut 3 prosent.

Det er for 2015 foreslått en bevilgning til rådets administrasjon på 276 mill. kr. Det er omtrent samme nominelle beløp som i 2013. Budsjettforliket mellom regjerings- og samarbeidspartiene om budsjettet for 2014 førte til at den foreslåtte bevilgningen til rådets administrasjon i 2014 ble kuttet med 10 mill. kr, til 269 mill. kr. Det settes et tak for de totale interne administrasjonsutgiftene i Forskningsrådet i 2015 på 585 mill. kr.

NIFU utarbeider årlig en oversikt over konsekvensene av Regjeringens forslag til statsbudsjett i Prop. S 1 for universiteter, høyskoler, forskningsråd og institusjoner med forskning. Denne rapporten utgjør den første delen av dette arbeidet. Det er en hurtigutredning som har fokus på budsjettproposisjonens forskningspolitiske profil. De endelige tall fra NIFUs gjennomgang av det vedtatte budsjett for 2015 vil foreligge våren 2015.

Rapporten er skrevet av Egil Kallerud og Bo Sarpebakken. For spørsmål, kontakt Egil Kallerud, NIFU, e-post: egil.kallerud@nifu.no. Rapporten er tilgjengelig på NIFUs hjemmeside, <http://www.nifu.no/>. Rapporten publiseres kun i elektronisk versjon.

Oslo, 12. november 2014

Sveinung Skule
Direktør

ISBN 978-82-327-0048-6

ISSN 1892-2597 (online)